KATTO KATNE KI SYRWET UMJER

RIKYNTILANG KHARKONGOR

2014

DISTRICT LIBRARY
WEST KHASI HILLS DISTRICT
NONGSTOIN

Katto Katne Ki Syrwet Umjer

Rikyntilang Kharkongor

Dedication

This book is dedicated

to my loving Father

(L) Tbn. S.D. Kharsohtun

14-1176 Don Bosco Press, Shillong

KI SKER

BYNTA I

BYNTA II

BYNTA III

Ka Prat Lynti

Nga dap da ka jingkmen kaba khraw ba wat ha i por iba thmoiñ I Rikyntilang Kharkongor ila ong ia nga ban ia pashat jingshai lem katto katne shaphang ka Poitri kaba I dang shu thoh pyndep shen. Ka thoh poitri ha ka ktien Khasi ka kham eh namar ka ktien kyntien (lexical) bad kiwei kiwei ki ktien pyn-ap ki eh ban shem ia ka sur kyn-ud ktien kiba iahap sur bad ka rukom kynnoh ktien. Ka rukom thoh poitri ka don bun rukom. Ia u Khasi la kha bad ka poitri. Ki kpa tymmen jong ngi ki don la ka poitri-ka pharshi, ki ktien kynnoh, ki ktien siat, ka phawar- ka phawar rwai haba iap briew khamtam haba iap kiba ieid bathoin, ka phawar iasiat khnam, ka phawar shoh kba bad kiwei kiwei. Ki ktien pharshi shaphang u 'tiewdohmaw, u 'tiew pathai khubor, u 'tiew Lasubon, u 'tiew lapongnai bad shaphang kiba im bapar bad baher kum u rynniaw, ka sohlyngngem bad shibun kiba don shibun ki jingmut bapher bapher. U pahep Radhon Singh Berry u pynhap sur ia ka poitri da ka rukom phawar ud u khasi hyndai, da ka phawar rwai u nongtem duitara, u nongtied ksing ne bom ban pynsngewtynnad ia ka poitri da ki ktien rwai ne ud bad ka rukom bsiat ksai bad ki ktien rng slor.

Haba phai sha ka jingrwai I Rikyntilang Kharkongor I pyrkhat ban seng ia ka poitri ha ka rukom kaba thymmai. I sdang ia ka poitri da ka sur rwai pangnud 'Khublei papa' ia la u kpa uba la khlad noh (bam kwai ha iing U Blei) na kane ka pyrthei kumba iam pangnud ki kmie tymmen khasi hyndai da kaba iam pangnud bad pynmih sur 'hu hu' lem bad ka jingjaw ummat umpung ha ka por ba khlad noh kiba ieid ba thoiñ jong ki. Ha kane ka sur rwai pangnud I bynrap ruh ia ki kyntien kynmaw tympang ia ka jingsumar

sukher u kpa, ki 'tien sneng 'tien khraw kiba kham kordor ia u paila bad ka ksiar kiba shat jingshai ha I, haba u kpa um don shuh, ïa ka jingim kaba shisha.

Na ka sur rwai pangnud, kynsan kynsan I kynthih sha ka juk ka jingkylla kaba imat kumba ka Ri baicid jong ngi kan shu kie-berong noh kha-ma-kha. Ym kut tang katta la bynrap ruh ki ktien kyntu kynpham lem bad ka jingkyrsiew ia ki samla ka Ri ban ïeng joit-

"To khie mynta ka khot ïa ngi
Ban ïeng ialeh na ka bynta ka Ri
To ngin ia shah I'u slap ka lyer
Jingiwbih ka Ri ai kan nang her".

Haba ngi pule bniah ia kane ka poitri kaba I Rikyntilang I thoh ngi shem ba don bun tylli kiei kiei kaba I pynshong nongrim ha ka jingim, ka jingshisha, ka mynta bad ka lawei jong ka longbriew manbriew. Nangta haba I phai ia la ki khmat sha ka mariang I iohi ba wat hapdeng ka jingsuk ba shisha bad janai tam kaba synshar ia ka mariang, I iohi ba dei tang u briew uba duh noh ia kata ka jingsuk kaba I ong

"Jngoh biang ko para Ri
Nongsor ha la ryngngi
Ki im pahuh ha la ka mon
Jingsuk ha ki kam don".

Kane ka jia-long namar u briew u klet noh ban pyndem ia la ka mon ha ka bor bad ka mon U Blei namar ki ia beh ia ka burom, ka spah bad ka mangkarong jong ka pyrthei kaba neh shipor bad ka bym don ka jingim bymjukut kaba I ong

"Mynta kawei ngi dei ban lait
Dohr ! ba pop ngi dei ban sait
Hangta jingim kan ym man dkut
Ka lynti bad jingim kaba bymjukut".

I Rikyntilang I long ruh ka "Myllung ka jingieid" – ka jingieid ba kyrpang ia la u kpa, I kmie, ka Ri bad ka jaitbynriew. Ka lyer ba suhsieng jong ka Ri ka pynlong ia I ban pyrsad mynsiem ia ki khun samla ka Ri ban pynher krad ia ki mynder Ri kiba pyrshang ban iuh roit ia ki hok ki kynti bad ia ki riti ki dustur jong ka jaitbynriew baieid U Blei.

Khatduh ia wai ban pynkut ia ki kyntien jong nga, ngam lah khlem da sngew sarong ba ka jaitbynriew jong ngi ka ju pynmih ki khraw pyrkhat khraw jutang wat napdeng ki kynthei kum I Rikyntilang Kharkongor. To U Blei Un nangsei bun ki khraw pyrkhat, ki simpah simsong ki ban nang kyntiew ia ka jaitbynriew jong ngi.

Nongthymmai
Nongkhyriem
17.06.2014

Rev. Dr. I. Kharkongor

Rev. Dr. I. Kharkongor

Ka Maitphang

Ka jingkhublei kitbok kitrwiang ia I kong Rikyntilang Kharkongor na ka bynta ka jingshlur jong I ban pynpaw pyrthei ia ka sap ka phong. Ka dei ruh ka jingsbun jong I ban ai lem sha kiwei da kaei kaei kaba bha.

I Rikyntilang Kharkongor I dei I nonghikai ba ki khynnah skul ki sngewtynnad bad burom. Da ka jinglong ba bha bad ba jai jai, ka pynlong ia ka kam ba I leh ne ka jinghikai skul bad ka jingim hi baroh kawei kum ka lynti ban tei ia kiwei pat. Kine ki poitri, ki pynpaw ia ka sap bad jinglong jong ka nongthoh. Ban thoh poitri, ka jingim ka dei ban long kaba iahap sur bad ba kynud sur. Dei ka jingim kaba im ia ka poitri bad ka sap poitri kaba la pynlong ia ka nongthoh ka briew kaba bha, kaba jai jai bad kaba pynum ia kiwei.

Nga kyrmen bad ngeit skhem ba kine ki poitri jong ka nongthoh, kin long ki symboh umjer ki ban hikai, pyntngen, ai mynsiem bad pynktik ia ka jingmut jingpyrkhat, ia ka jingiatiplem bad ia ka jingim hi baroh kawei jong ki nongpule. Kine ki poitri ki don shibun ka sap jinghikai bad jingsneng. Ha kum kane ka por, ngi donkam ki jingsneng jingkhraw kiba donkam na ka bynta ka longbriew manbriew kaba kham bha bad kham pura.

"Her Sohkhaw" bad "Ka Jingkohnguh" ki dei ki symboh jinghikai kiba nga hi marwei nga sngew ba ki da dei shisha ki jingsneng bad jinghikai dei por na ka bynta ka jingim briew shimet shimet, na ka bynta ki longing longsem bad ka imlang sahlang. Khlem pep kiwei ki poitri ruh ki don la ka bhah ban kyntu bad kyntiew la ka mynsiem bad akor briew jong ngi.

Nga wer ia ki nongpule, ban dih ia kine ki symboh umjer ksiar bad ban ioh jingmyntoi. Ai ba ngin long kiba sbun bad ba shlur ban leh ia kaba bha. Ha kajuh ka por nga kwah ban pasiaw ha ka nongthoh ban iai nangsei shabar na ki kob ksiar jong ka jabieng jong phi ia kum kine ki kynja ba tei bad ba don jingmyntoi.

U Blei Un kyrkhu ia phi!

Bernard G. Pala sdb
Principal
St. Anthony's Hr. Sec. School
Shillong
16 tarik Jylliew, 2014

Prof. Streamlet Dkhar
Department of Khasi,
N.E.H.U., Shillong

Ki 'Tien Lamphrang

Nyngkong eh nga kwah ban pynpaw ïa ka jingkmen jong nga ba sa kawei pat ka myllung kynthei ka la wan mih paw ha ka sahit bneng jong ka thoh poitri bad kata ka dei ka Rikyntilang Kharkongor. Nga la ïohi ïa ka sap thoh poitri jong ka naduh ba ka dang wan pule M.A. ha ka Department Khasi, NEHU. Nga la nang tharai ba ka nongthoh kam shym mut ban pynmih shuh ïa kane ka thup poitri kaba la dei ban pynmih naduh saw snem mynshuwa. Nga ngeit don ki daw kiba biang balei la slem ban pynmih ïa kane ka thup poitri kaba la pynbit pynbiang la katto katne snem mynshuwa. Tang kawei nga ïoh jingmut imat ka nongthoh ka kwah ban bynrap shuh sa ïa kiwei de ki poem kiba khlem pat kynthup ha kato ka manuscript barim. Kam pher wat la ka la slem khyndiat, kumba ong ha ka ktien phareng, "better late than never". Koit, kam pher, khatduh te yn ïa ïoh pule lem kito baroh kiba ieit ïa ka poitri haba kane ka thup poitri kaba kyrteng Katto Katne ki Syrwet Umjer kan sa mih pyrthei shen. Kan long ruh ka jingkynshew sha u mawmer jong ka thiar poitri Khasi. Ha kine ki snem ka la don ka jingroi jingsan jong ka poitri Khasi bad ruh na ka liang ki nongthoh kynthei kiba la pyrshang ban pynnoh la u synñiang u bynhei sha ka thoh poitri. Nga ngeit skhem ba ka jingmih pyrthei jong ka seng All India Poetess Association ha Meghalaya ka la nang pynshlur ïa ki samla samhoi bad ki longkmie ruh ban thoh bad pynmih pyrthei ïa ki poitri jong ki. Ki poem kiba la paw ha ki lynnong ki don ïa ki phang bapher bapher; kaei kaba shon ha ka jingmut jong nga haba nga pule ïa ki ka long ba kane ka myllung ka dap da ka jingsngewnguh ïa kito kiba la sengnongrim ïa ka jingim jong ka. Kane ka bynta ka paw shai na ka poim "Khublei

Pa", "Her Sohkhaw", Tang Jingkynmaw", "Khublei Kong, "Mei Baieit" bad kiwei. Ka myllung ka pynpaw ruh ba ka long kaba ieit ïa la ka jong ka Ri kumba ka pynpaw ha ka poim "Ïeng joit", "Khlur Ka Ri", Nga Khmih Pyrman", Hangno ka Lawei" bad kiwei. Na ka liang ka jingpynneh ïa ki sawdong sawkun ka mariang ka myllung ka pynpaw ha ka poim "Mariang ka Ud". Kum kaba ngeit ha ka jinghikai jong ka balang Khristan, ka myllung ka la pynpaw ïa ka jingsngew halor ka jingshahïap u Jisu Khrist na ka bynta jong ngi lyngba ka poim "Jingim Jisu", kawei pat ka poim kaba kren shaphang ka jinglong Khristan ka dei ka poim "Dei Ktien U Blei" bad "Jingim Bymjukut". Ka myllung ka la pynpaw ïa la ki jingsngew ha ki laiñ jong ka poitri bad nga ngeit ba dei kata ka jingsngew jong ka dohnud kaba kynto ïa ka myllung ban thoh bad buh jingkynmaw lyngba ka poitri nalor ki jingkyntu kynpham na ki baieit bathoiñ jong ka.

Nga pynshlur ïa phi Rikynti ba phin nang sei shuh shuh ïa ki hira ba kordor na ka jabieng jongphi bad nga kit bok kit rwiang ba phin nang koit nang khlaiñ ha ka met bad ka mynsiem ba ka mynsiem ieit poitri kan nang kyrsoi shuh shuh na ka dohnud jong phi ba phin ïoh ban nang pynmih shuh sa kiwei de ki thup hadien habud.

Khublei, U Blei un kyrkhu ïa phi,

Streamlet Dkhar

SHIKYNTIEN KWAI

Ym lah ban len ia ka jingshisha ba baroh u briew u don ia ka poitri hapoh jong u. Ha ka jingsngewthuh barit jong nga, ka poitri ka dei ka jingpynshai ha ka dur jong ki lain kaba u briew u pyrkhat bad puson ha ka jabieng jong u. Na ka poitri ki lah ban mih ki niam, ki riew khraw pyrkhat, ka jingsngewthuh shaphang kaba bha bad kaba sniew, ka jingthrang ban ialeh pyrshah ia ki jingpang, bad ka jingsliang ban im kum ki briew kiba bha ban kyntiew ia ka imlang- sahlang. Ka poitri ka long ruh ka jingpyniasnoh jong ka jabieng bad ka jinglong jong ka por.

Naduh u snem 1992, mynba nga dang pule ha skul Pine Mount, nga la sngewthuh ba nga don ia ka sap thoh poitri. Nga la iashimbynta ruh ha ki lympung iakob thoh poitri bapher bapher. Iwei I nonghikai English iba ngi ju khot ieit I Ms. Jyrwa (Mrs. M.B. Jyrwa) ila ai mynsiem ianga bad ila ong ba nga don ia ka sap thoh poitri hynrei kata ka jingkren jong I kam shym la suhthied ha ka jabieng barit jong nga bad nga la shu iai kohnguh ban thoh poitri haba ki phah ianga ban iashimbynta wat la nga lah pass nangne ruh bad nga la ju wanrah burom ia kane ka skul ha u snem 1992 ha ka kyrdan kaba nyngkong (1st Prize) ba la pynlong da ka PDMAA bad ha u snem·1998 ha kaba nga la ioh ia ka kyrdan kaba ar (2nd position) kaba la pynlong da ka Khasi Student's Union. Kumta, kine ki jingiashimbynta jong nga ki ai mynsiem ianga shimet ba ngan nang kiew shaphrang ha ka liang ka thoh poitri. Wat la ngam da tip bha kaei ka poitri hynrei nga la shu pruid dak khlem sngewthuh. Dei tad haduh ba nga la pule ha ka skulbah NEHU ba iwei I nonghikai jong nga iba ngi ju khot ieit I kong Stream (Mam Streamlet Dkhar) i la iohi ia kane ka sap jong nga kumta

I la ai mynsiem ianga ban lum noh ia ki jingthoh jong nga baroh bad ban pynmih ha ka dur jong ka kot. Kum ka dak ka jingsngewnguh jong nga ia I nga la pynnoh la ka tarajur jong nga sha I lyngba ka poitri kaba phin sa pule hangne ha ka jingrwai "khublei kong". Ha kaba nyngkong, nga la sngew shem jingeh shibun namarba ngam pat iohlad ban leh kat ia kata ka kam kaba radbah, hynrei I la iathuh ba ka sorkar ka ai jingiarap lyngba ka tnad Arts and Culture Department. Kumta, nga la wad jingtip bad nga la ioh ia ka lad ban pynmih ia kane ka kot. Ki la don shibun ki jingeh, ki diengpynkiang bad ki jingkhanglad na kiba bun ki liang jong ka jingim haba nga thmu ban pynmih ia kane ka kot, khamtam eh ka jingduhnoh I Pa Baieid jong nga ha u snem 2010, hynrei kita baroh kim shym la khanglad ianga namar ha ka por ba I Pa I don ha ka jingshitom bajur I la kylli bad iai kylli shaphang ka kot kaba nga la mut ban pynmih bad ila ong ba ngan pynmih ynda I la kham khlain. Ka jingkhmih lynti u briew, U Blei u pynkylla khongpong. I Pa ila leit noh sha la U Trai ha shwa ba in iohi ia kane ka kot.

Nga da kyrpad eh ia ki nongpule baieid jong nga bad ki nongbishar bniah (Critics) ba phin ym thew ia ki jingbakla ki jingduna kiba phin shem ha kane ka kot, hynrei nga da khmih lynti ba kane ka sienjam ba nyngkong jong nga kan long u symbai uban sei ki soh kiba kham bun shah ha ki snem ki ban dang wan.

Khublei Shibun.

Rikyntilang Kharkongor
30th June, 2014
Upper Lumparing
Shillong-793004

KA JINGSNGEWNGUH

Ainguh ia U Blei ba u la kyrshan bor ianga ba nga la lah ban pynmih madan ia kane ka thup poitri. Ka jingsngewnguh kaba kyrpang ka leit ruh sha i Pa (Late) Tbn S.D. Kharsohtun, i lok jong nga i Marshall, i khun jong nga i Deimi, i Mei baieid jong nga, ki bahaiing bahasem, ki paralok kiba la kyrshan ia nga ha ka ban pynmih ia kane ka kot. Ngam lah ruh khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh ia i Rev. Fr. Bernard Pala, iba la ai ia ka jingkynthoh jong i ha kane ka kot, kumjuh ruh ia i Kong Streamlet Dkhar (Head of Khasi Department, N.E.H.U), iba la buh kyrteng syndon ïa kane ka kot "Katto Katne ki Syrwet Umjer" bad i Mama Rev. Dr. I. Kharkongor iba ai mynsiem ia nga ha kiba bun ki khep. Ka jingkhublei ka leit ruh sha i Fr. Bivan R Mukhim iba la iarap lem ban pynwandur ia ka jingsop jong kane ka kot. Kumjuh ruh ka jingkhublei ka leit sha i Aitilang H. Rynjah iba la iarap ia ka Data Entry. Ka jingkhublei ka leit ruh sha ka Don Bosco Printing Press, Laitumkhrah kaba ha ka por kaba lyngkot eh ka la lah ban pyndep ia kane ka kot ha ka por kaba biang. Khatduh eh, ka jingkhublei ba kyrpang ka leit ruh sha ka Deparment of Arts and Culture kaba la bei tyngka ha ka ban pynmih ia kane ka kot.

KHUBLEI

Khublei Papa

Hato jingim ka dei mo ka jingim?
Hato bashisha ka long mo bashisha?
Hato ka hok long mo kaba hok?
Ngam shemphang ngam sngewthuh
Ngam don jabieng ban pyrkhat
Haba kumne ko Pa iaphi ka jia
Hangno ka tyrpeng ban kyrshan ianga?
Mano ban sngewthuh? Mano ban sngewlem?
Ia jingtied u klongsnam ha kut shadem?
Syrpai khatduh ko Pa ianga mynta
Ba jingsuk jingtngen kan wan pat ha nga.

Laiphew snem phi ri phi kdup ianga
Phi shait phi khlain na bynta jong nga
Jingpang jingkhrew ba nga iaid lyngba
Phi sumar, phi pyntngen, ai mynsiem ia nga.
'Tiensneng 'tienkraw ba phi ju ai
Kin iai long mawkordor bad mawlynnai.
Mynta pat jngai ba phi la leit noh
Ngi shu sah tang ha ka dum bad ka lyngngoh.
Ummat sngewsih kim lah shuh ban siew
Ia jingbynnud jong ngi ko Pa iaphi
Lano shuh ngin sngew ki sur bang ba phi rwai
Lano shuh ngin sngew kyntien sneng ba phi ai?
Tang ha bneng kein pa iaphi ngin sa shem
Ngin rwai lem bad phi shilynter ki sngi.

Ko Mei, ko Kong, ko Dit, ko Bor
Ko kha, ko man, ko lok, ko jor
Ale mynta ngin khublei ia papa
Haba na ngi in leit noh shyrta.

Mynta te pleng! Nga sngewthuh shai kdar
Ba jingim dei shisha ka jingim
Ka bashisha dei shisha kaba shisha
Ka hok dei shisha ka hok.
U Blei bashisha, u bym ju kylla
Lashai u tip ma U iangi
Kaei ngin bam, ngin kup ngin sem
U long U Kpa jong ngi shilynter lynti.

Khublei leitsuk Papa, kyrkhu kyrdoh iangi
Ngin iashem pat bad phi ha kawei ka sngi
Ynda riew turoi ha bneng ngin shem lang
Hangta kan long jingrwai sngewthiang ba bang
Lem bad Jisu jong ngi Baieid bathiang.

Marwei ka ïeng

Janmiet marwei katba nga puson
Kumno ban shna jingrwai ba bang
Kyndit ka sngi, tyngshaiñ na sepngi
Ka ai buit ïa nga ban thaw poitri

Shuwa ba kan doh ïa la u lum
Ka paw pyrthei khatduh khatwai.
Da ki rong bun jait ka pynthame
Na sha jngai ïa nga ka phuh samrkhie

Ki sdang ban mih ki rong saw jait
Rong lieh, sohñiamtra, suiñbneng, jyrngam,
Tang kane ka sngi nyngkong jong nga
Ba nga I ki rong ha nga ki thaba

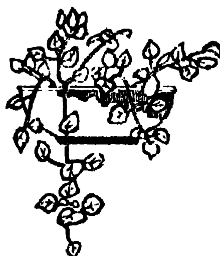
Ki sim ki mrad ki pah sngewtynnad,
Ki ryngkang ki her shane bad shatai
Ban pyrkhat ïa ki jingsngew muja,
Dei ka sngi hi ba ai jingshai jong ka.

Ki dieng ki siej ki beh jai jai
Ïa ki khun ka Ri ki pynsngewbha
Ki beh hir - hir h'u briew b'la thait
Jingkit khia ban pynjahthait

Jingpyrkhat jong nga ha lade hi,
Nga sngew ka ong, katto lah biang
Ka noh ïar ïar sha ki lum bajrong
Khublei baroh sa shisien ka ong.

Her Sohkhaw

Wat ju iakren, iamai seh khun
Ka por bamja kaba kyntang
Ba ioh u her sohkhaw ki Blei
Jingioh baroh long lehnohei.
Kine ki long kyntien I mei
Haba ngi shong ban bam ja lang.
Kumno mo mei un her u khaw?
Haba ha pliang u la don mynta?
Nga kylli bad thlia ia I kumta
Nangta I sdang ban iathuhkhana
I ong hana ki tymmen hyndai
Ki burom eh te ia por bamja
Kim ju shah iakhana ne iakrenkai
Ba ioh sngewsih ka Lukhimai!
Jingtrei shitom jingioh baroh
Dei Lukhimai ba kyrkhu kyrdoh
Hangta nga sdang ba ngan peiphang
'Tiensneng I mei kynmaw kyndiang.

Ka Juk mynta

Ha kane ka juk mynta jongngi hi,
Ka dei ka juk synshar mynder-Ri,
Ban beiñ I'u duk, 'u rangli bapli-
Ka spah b'la pynmih da syep jong ki hi
La shim la knieh lut d'u mynder Ri.

Haba peit ha baroh ki liang hi,
Ngi 'I shong shuki I mynder ri,
Katba rang samla, nang khih nang ksar-
Ban pynhiar shuki ban beh ïa ki
Katta nang leh khraw u mynder Ri.

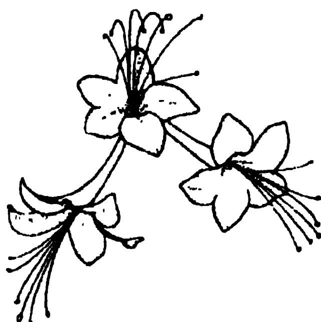
Haba wan tur lut d'u mynder ri,
La ha sor ne ha Nongkyndong
Ki la nang lut ban ïa leh pong
La ki riam ruh kiba I kynsha
Kim sngewthuh jinglut I mei I pa.

Te mynta to ïeng samla ka Ri,
To kieng atiar ha la ka met,
Katba dang jui ka thma ha ngi,
I'u maw I'u dieng ngin ïa pynlwet.

Long shlur wat buh mynsiem khaweit,
Mynsiem shynrang baroh ngin ïeng
Kynthei shynrang ïa ngin ïa leit
Ïa la ka ki ngin ïai ïa ïeng.

To ngin kynmaw kyntien tymmen,
Wat ai kiwei synshar ïa ngi
Jingim jong ngi kan long jingkmen,
Hangne ha Ri khasi jing ngi.

To khie mynta ka khot ïa ngi,
Ban ïeng ïaleh na bynta ka Ri.
To ngin ïashah I'u slap ka lyer,
Jingiwbih ka Ri ai kan nangher.

Nga khmih pyrman

Sha thwei bajylliew, nga leit ngam weibriew,
Nga ïohi ka Ri, ba dem ha kjat sngi;
Ri khasi jong nga! Ri khasi jong nga,
Ïa pha ban peit sah, da lei lei ngam ngiah.
Kat shaba nga phai, nga ïohi jingshai,
Jingshai na mynnor, tad kane ka por;
Ym don ba lah len, jingstad ba pha kren,
Jingtip ba pha ai, ha ka sngi u bnai.

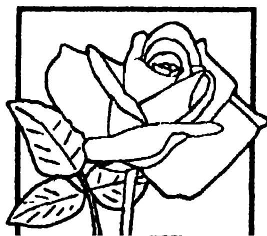
Nga kyrjiaw ki khmat, ba ngan kham imat,
Nga ïai khmih shynna, ïa ka Ri jong nga;
Kaei keiñ kumne? Nga ong ha lade,
Mano ba leh sat? Weibriew nga pyrkhat.
Artatien ka wan, jingkhuslai ka ban,
Jingshai ba nga 'I, ka la shu jah hi;
Hangta keiñ weibriew, kum ha Ri Dymmiew,
Nga la shu ïeng shker, jingbynnud lynter.

Jingmut te ka krih, sa shisien ban khmih,
Nga da khmih pyrman, bad tur kham hajan;
Hangta la suhjer, ka lyer bih ka her,
Nga sngew kum ban ïap, ka khlieh kum ban hap.
Ummat ki jaw brup, ïalade nga kdup,
Nga ïohi ka Ri, ha tmier jingiap hi;
Lada ym don briew, ïa Ri ban kyrsiew,
Hangta keiñ kynsan – jingïap ruh kan wan.

U myllung Soso Tham

Khyllung Soso Tham ha la pneh I mei
Mano ban tip ryngkat sap khraw u wan?
Ban im jaitbynriew u khih u kyrshan,
Kum jingaibuit aisap ki puri Blei
Na thwei raich- raidam ïa u la sei
U shat jingshai ïa ka mynnor pynban
Babu hikai lum jingtip ba kongsan
Myllung kane ka Ri ba ieit ki Blei

Nangta pat Babu Soso Tham u thaw
Ki jingrwai aiom ksiar! Sur Duitara;
Shisien – arsien pule ruh kim ju blaw;
Bym lah pynshongdor da ki sbai rupa
Mynta hi, jingkylli ha ngi ka paw
Ngim kwah long mo kum Soso Tham ba khraw?

Jingduk

Jingduk ba dap tang jingjynjar
Kum u shiah ia nga phi thar
Shano ngan phet? Shano ngan her?
Haba da kti kumne phi kner.

Ha pyrthei wei la ban ka duk
La sngew shitom ban ioh jingsuk
Kat shaba phai tang jingniewbein
Tang jingkynnoh, ym don jingiaroh.

Hato kumne shi kumne mo jingduk?
Tad lano ia nga phan ai jingsuk?
Ngan trei shitom miet la bad sngi
Ban lait na pha nga khmih lynti.

Sha jngai! Ko jingduk wat bat ia nga
Nangne ngan her jngai noh na pha
Nga tip shisien ka sngi ngan lait
Ngan trei shitom ngan ym shongthait.

Khlur ka Ri

Katno jingkmen ka dap ha ngi baroh
Haba ha ngi jingstad phi la pynioh
Ei ei ngim don ïa phi ba ngin ïa ai
Tang 'tien jingkhublei ha ki sur jingrwai

Kum ki khlur ka Ri phi kwah ba ngin long
Pansngait ka jingstad phi kwah ba ngin phong
Sha kyrdan ka nam ba ngin nang ïai kiew
Ïa la ka jong ka Ri ba ngin nang kyntiew.

Wat la ki jingeh, la bunsien ki wan
Shadien te lei lei ngin ym ïa kynran
Shaphrang ngin nang ïai tur, ngin nangkiew i rat
Ban beh sha ka thong jong ka jingnang jingstad.

Kumjuh ngi kwah ruh ba ngin nang ban ri
Ïa ka akor, ka burom, ka babha
Ha khmat ki barit, ne ha khmat ki bakhraw
Da akor babha ha ki ban pynpaw.

Kum Shipai ba shlur, la atiar ngin kieng
Shaphrang ngin ïa tur ïano ngin sheptieng
Mynta la ngin hap jaw ummat marwei
Khatduh ngin sa long jingshai ka pyrthei.

Ïeng joit

Ïeng to ïeng samla ka Ri,
To kieng atiar ha la met
Katba dang jur ka thma ha ngi
I'u maw, I'u dieng ngin ïa pynlwet.

Long shlur wat buh mynsiem khaweit,
Mynsiem shynrang baroh ngin ïeng
Kynthei shynrang ïa ngin ïa leit
Ïa la ka Ri ngin ïa ïaieng

To ngin kynmaw kyntien tymmen,
Wat ai kiẅei synshar ïa ngi
Jingim jong ngi kan long jingkmen
Hangne ha Ri Khasi jong ngi.

To khie mynta ka khot ïa ngi,
Ban ïeng ïaleh na bynta ka Ri
To ngin ïashah I'u slap ka lyer
Jingiwbih ka Ri ai kan nangher.

U Khasi

Ka niam u Khasi sdang na rympei
U kni ba pynleit ka niam rukom
Ka knia ka khriam u pynkhreh bha
Na bynta thma ktien ka it ka hima.

U Lyngdoh ba long rangbah nongknia
U pan hukum u wad hukum
Da pylleng u shat ban iohi dak
Ha diengshat u bret ba kan shat phlak.

U pule, bishar ki dak ki shin
Jingmynjur na ka blei nonghukum
Sa shisien biang u shat pat phlak
Ban pynskhem haba ula I dak.

Nangno u nang? Kumno u tip?
Dei ka mynnor ba hikai ia u
Snam ki longshuwa ka dang iai ud
Jinghikai na ki to pyrthuh bud.

Tang Jingkynmaw

Nga la ieid ia phi ko Pa ko Mei
Naduh ba phi dang im ha pyrthei
Mynta pat na nga phi la khlad noh
Ym don shuh ia nga ban ieid ban khroh.

Ia nga marwei phi ieh khunswet
Mynta marwei shano ngan phet?
Mano pat kein ban ri ia nga?
Sa ban bylla tang ioh taw ja.

Haba sngewsih haba nga pang
Bad phi nga kwah ban ia don lang
Hynrei ym lah shuh ban ia shem pat
Sa tang na pyrthei ngan sa khlad.

Na pyrthei nga kwah ban leit noh
Namar bym don ba ri ba jngoh
Hynrei ngeit U Blei Un ym iehnoh
Haba 'tien sneng jong phi nga iai kynjoh.

Ah! Shim noh seh Mei baieid ia nga
Ko Pa balei phi iehnoh bein ia nga?
Ka pyrthei ba dap tang jingjyrsieh
Ka thap ban pynngam ia nga ha ktieh.

Shithi Ba La Jah

Rebecca ka shong ban thoh shithi
Ka lynga ka pisa kumno ban sdang
Nangta ka sdang "Ha I Mei baieid"
Dohnud ka pdang ummat ki lang.

Ha sor ka sah tang bad u kpa
Marwei marwei ka ju sngew blaw
Kam don ki lok ne jingieid kmie
Bunsien ka sngew kum ha ri khlaw.

Sangsot ia ka haba khlad u kpa
Ym don ummat ban ia iam lem
"Ko Pa" ka iam, "I Mei im pat wan
Isynei seh Pa ia nga to sngewlem"

Ka la thoh hangta shaphang u Kpa
Ka ong "ko Mei to wan noh kloi"
Kumno in wan haba khubor im tip?
Phewse! Khubor sha I kam poi.

Ka ap bad iai ap ia ka kmie ban wan
Ka sngi ban tep ia u Kpa la dei
Ar sngi ar miet ki iaid khlem sngewthuh
Mynsiem ka shu hun dohnud sngew palei

Ki sngi ki bnai ki snem ki leit
Marwei ka sah ha dum ha lyngngoh
Shano kan leit? hano kan snoh?
Shithi b'la thoh ka la jah noh.

U Piat

Man la ka sngi phi bat ia nga
Teng teng na krung phi sliah ia nga
Teng teng ia nga phi ot lyngkhot
Katno jingim ka sngew lanot.

Phi ong khlem ma nga ym long kam
Im im peit peit ia nga phi bam
Teng teng phi khleh, teng teng phi sdieh
Pynsniew dur ia nga la kum u wieh.

U chow momo ia nga kim ju klet
Shi tyrsim iong ia nga kim ju bret
Kumne ngan shakri ia phi shirta
To tip ia jingkordor jong nga.

Sngewbha sieh lok wat dom ia nga
Wat la ia phi nga pyniam bha
Kynmaw ummat bad umkhmut sngur
Dei kine ia phi ban pynlong shlur.

Mariang ka Ud

Phi lah hun? Lah biang?
Ia nga ban tih kynrang?
        Ban khlong ban pynmong?
Pansngiat la ioh phong?
Ka nam jong phi la biang
        Ka spah ka phew shew shew
Phim tip mo lawei ki khun?
Tang biang lade phi la hun?
        Wat shong shuh hangne!
Spah kam lah thied ka koit ka khiah
Ka daw baroh long jingkwah rhah
        Phet, wad jaka noh shawei
Khunbynriew ia me lah kut ha pyrthei.

Kyndiang nga iohi

Ka sngi nyngkong ngan iai kynmaw
Mynba nga ieng halor u maw
U maw Pukir ha shnong umsyiem
Ka shnong I kpa ba ieid thep mynsiem.
Kathie! Kathie! Ka Bangla ki Dkhar
Wa! Nangne kyndiang nga iohi
Wah Umngot ha kjat u maw Pukir
Ka tuid shathie sha Bangla ki briew.
Ym lah ban batai jingitynnat jong ka
Ko Umsyiem! Katne mo burom jong pha?
Ki lieng ba ieng thik! Ba nongkhwai ki shong
Ban khwai ki dohkha, ki da dem hi dngong.
Ki iing shipai ki artylli ki ri
Ri India baieid bad Ri Bangla
Ki nongsaitjain bad nongjngi um
Hangne ki myllen phum shi phum.
Arted nangta, ki kjat ki lam
Ban tip shuh shuh shaphang umsyiem
Ki ong ka shnong u soh u pai
Sohmanir babang! kumjuh u Kwai!
Ale ki ong sah noh shane
Shirta phin shong phin ym babe
Pleng! dei shisha kumba ki ong
Kumba buh U Blei kumta ka long.
Dei nangne ba nga iai kynmaw
Mynba nga ieng halor u maw.

Jingryntih

Jingryntih ha jingim kaba donkam
Ha kino kino ki kam ki jam
Na la rympei to ngin ia sdang
Khubor jingryntih ban pynsaphriang.
U kpa ka kmie, ki khun kim lah
Ban don lang ban bam lang
Ban leit lang ne duwai lang
Ha la ki kam ki trei ki ktah
Kim tip shano kine kin lam.
Jingryntih long kaba donkam
To ngin pynmlien ban leh ryntih
Ban long ryntih ban trei ryntih
Bad kiba na iing ne bad ki lok.
Trei la ka kam kiwei wat pynthut
Kum dkhiew to ngin nang ban pyrthuh bud.

Tyrsim Jingiap

Ha jingthiah ba dait thah
Marwei nga thiah
Nga iohi lynti ka kdew
Ba ngan her sha jngai
Ha kaba ka sngi kam ju sep
U bnai um ju ngen.
Jabieng kam treikam
Haba pyrkhat jingim ba jan dkut
Kaba rhem ka jah noh
Kaba khluit ka pjah noh
Rymmuin, jingiap ka khot ka pyrta
Ka pyntroin ka met mynsiem ka pynsdot
Ngam kwah ba ngan leit
Nga duwai ha U Blei
Jai jai ka hiar, kane rangieb ka ang
Niangkhriat ka par h'u budlum jong nga
Pyllait nga pyrta ha la mynsiem
Lehnohei! Ym don ba sngew ia nga.
Nang triem, nang triem ka jingkhot ia nga
Nga sngewthuh la dei ka minit khatduh
Ki kti nga kham sbak ban duwai pyrta
Ban lait na jingiap ba rong ia nga.

Khublei Kong

Ko kong muk mak poitri nga thoh
Ban leh janai ka por ngam ioh
Shane mo kong phi lam ia nga?
Lynti jong phi ngan bud shirta.
Phi ai mynsiem ia nga bunsien
"Shakhmat to tur wat ym phai dien
Trei kam ba bha wat ju sheptieng
Ka nam jong phi ai kan suhsieng"
Jabieng jong nga phi shut rynda
Ba ngan iaid beit ban ym bakla
Khublei ko kong shiprah shi shang
Nangkiew irat ha baroh ki liang.
Kyrteng jong phi long ka 'wahduid'
Ryngkat, ryngkat to ngin iai tuid,
Kiwei wat la kin bein ia ngi
Bainong n'u Blei ngin khmih lynti.

Mei Baieid

Ha la rympei phi shong phi sah,
Dohnud jong nga bunsien ka ktah
Ba phi la im ko mei ïa ngi
Hynrei ïa phi ngim ju salia

Phi man khynnah kum nga ko mei,
Ym don shuh kum phi ha pyrthei
Jingsneng jingkraw ym ju don ba ai
Hynrei phi tip ktien ban tyngkai

Kane ka sngi ban ïai kynmaw,
Hangta! kum Soso Tham bakhraw
Nga sdang ban shim khulom, u let
Ba kane ka sngi ngam ju klet

Haba nga pang "Ani"! nga ud,
Mynsiem jong phi lem ka pangnud
Hynrei haba phi pang phi mei!
Nga kylli pynban "Oh! Balei?"

Lada shisien ngi lah kumta,
U Blei un map ki jingbakla
Ko mei haduh phin lieh u shniuh
Ngan nguh ïa phi shihajar nguh

Ko mei baieit, ko mei bathiang
Kyrteng ruh, katno jingsngewthiang
Nang shait, nang khlain, katba dang san
U Blei, ngan duwai un nang kyrshan

Ban ai ïa phi, ngam don ei ei
Hynrei poitri, kyntien khublei
Ki mar bunsien kim ju don dor
Hynrei kyntien ki kham kordor

"Khublei ïa phi, ko Mei, khatduh,
Lada ïa phi ngam kynduh shuh".

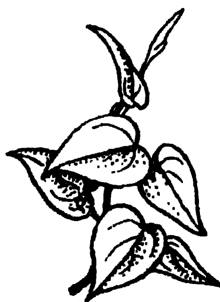
Hangno Lawei?

Shiliang ka kjat ha tmier lumbah
U lyoh ba dum u wan ban kah
Ka ri jong ngi ong SoSo Tham
Kan ngam sha rngiew ba shyrkhei tam.
Ki nongtong um bad nongthoh dieng ,
Ianore ngin kit pla kieng?
Haba kane synshar iangi.
Da husiar! ho Ko Para Ri.

Mano ba sain pyrthei kumne?
Hato ym dei nongwei shisngi?
La ryngkhing lut, ki um la ryngad
Sa kaei kein kumne ngin mad?
Diengiei la tap, la dum pyrthei
Phi shu nang ban kylli balei?
Da khmih pyrman wat leit shaniah!
Diengpyut shen shen un hap madan
Bishar, khmih da lade hi
Hangno lawei ka Ri jong ngi.

Mynno mynno

Tliw tliw haba dum nga tare ruma,
Katba nangiaid sngewbiang shisha.
Sha diang sha mon nga ur bunsien,
Kam pher nga ong ngan phikir hadien.
Kumta mynno mynno nga la ju iaid
Nga shah teh mraw shabar ngam lait
Jingshai kynsan na syrdeng ka wan
Shabar nga phet bak nga mareh bran bran.

Shano phin leit?

Khring- khring dangstep ka bel ka riew
Phra baje nga ieng ban peitkai ia phi
Phi rung ryngkat ki pla bakhia
Ki durkhmat ba phuh ki durkhmat ba diaw
Ngam tip balei? Kaei ka daw?
Tip, bym nang iohthiah? Ne ba shitom?
Ban biang ka lashai, ioh shah pynshitom?
Phi wan sha skul ryngkat ki jingthmu
Ban ioh jingnang jingstad phi ong
Ka jingmut ba skhem ha phi to bat
Da duriap hi thiaw jingstad ban wad
Ka lok ba kordor long jingtrei shitom
Nongshun bakhraw tam long jingbuhteng
Wat ai lashai kan lap ia phi
Haba lah ban leh mynta ka sngi.
Jabieng to plie, ki khmat to peit
Da tip ko hep shano phin leit!

Ka Por Shuti

Lashai shuti! Lashai shuti!
Ïa pyrta, ïa pyrta ma nga bad phi
Ynda la wai ka skul shibit,
Ngin ïalehkai bad leh shongshit.

La poi por tlang bad por shuti,
Katno i- muja ki khynnah bapli
Shibnai ar bnai shuti ki lait,
Sha khlaw ki mareh, ki mrad ban ïa siat.

Ynda la wan ki sum ki sleh
Nangta ïa ka kpoh ban pyndap
Sa ïa u khaw ki shim ban peh,
Ban shet lashai dang step phyrngab

Haba ki kmie kin ïalam piknik
Wow! Katno muja, kwah ban leit noh
Dang step ki khie ban leit piknik,
Aha! Jingshongshit baroh baroh.

Ki sngi, ki bnai ki la wai noh
Shuti jong ki la tap d'u lyoh
La sdang sa ka jaituh shongïing.
Ki kwah ban ïa leit skul biang noh.

Pine Mount

Nongbah Shillong matti ki Phareng,
Ka lyer pyngngad hapdeng Lawkseh,
Ka skul 'Pine Mount' ba la buh la seng,
'Lum Ksch' ki ong ha jan ïew Shyllong.

Ka skul phareng ki khasi ki ong,
La shispah snem naduh ba la seng,
Ki thei don nam ka jingshai ki long
Ha la ka Ri bad kylleng sawdong.

Nongseng Nongbuh la ngim ïohi shuh,
Maw Nongrim haduh mynta dang neh,
Jinghikai kordor ba ki la buh,
Mynnor, mynta dang ïai long nuksa.

Jingtrei lang ka long mynsiem shitrhem,
Ha 'Pine Mount' ïa kane ngi ju shem,
Skul Anthem ruh ha dohnud ki buh
'Pine Mount' ki ïai ong ngin ym klet shuh.

Ka Ri ba itynnad

Ka don ka Ri ba itynnad,
Ba beh ka lyer ba sngewtynnad,
Ka lyer synrai ka beh hir - hir
Ki sim ha suin bneng ki her thir thir.

Ha Kliar ki ïing shongkun shynna,
Ka jinglaitluid ka Ri ka pynbna,
Hangta shaphrang ka Ri ka kiew
Jingieid ha ka Ri ba nangkyntiew.

Ki khun ka Ri ki plung ki san,
Ha pneh ka mei Rilung Ri san
Jingshlur ki khun ka Ri ka hok
Ki skhem, ki roi ban nangkitbok.

Ka Jingkohnguh

Dei ban kohnguh ïa kiba halor,
Ïa hynmen, para, ki lok ki jor,
Ïa ki kmie ki kpa khamtam ïa u Blei,
Ba rta jong ngi yn slem ha pyrthei.

Ynda shikyntien, I phah kam I Mei,
Shisien – arsien ngi ong "ap shuwa"
Kumta da jingdom I ong "Keiñ noh"
Dei hangta ngin sa ïeng bad leh lyngngoh

Ka Ktien ap shuwa ka long basniew,
Ka ap dingheng ha shyntur u briew
Ynda ngi la kloi ba ngin kohnguh
Hangta kan phet bad ym phai shuh.

Ngi dei ban long khynnah ba kohnguh
Teng – teng hooid keiñ ngi dang long jaituh
Tangba ngi dei ban pynduh syndon
Ïa ktien ap shuwa ba wan ha tduh.

Haba dangrit ngi nang ban kohnguh,
Ynda lah heh ngin ïai long kumjuh,
Jingkohnguh keiñ kan long jingtipsngi
Ha la jingmut to ngin ïai im sngi.

Ngi donkam jingsuk

Jngoh ieit ko para ri, I'u nongkyndong bapli
Ha lyngkha, u minot khop,
U Trei ruh thop shi thop

Ngi long ki rangli, ngi long kiba duk
Ngi trei shitom, mynsiem ruh ka suk
Ngim ju khuslai, ïa ka lashai
Mynsiem ka suk kynjai

Na Lyngkha ruh ngi wan, sha ïing ngi ïaid bran bran
Sawdong lyngwiar dpei, phawar ngi sei
Jingrhem ha la rympei.

Ngi long ki rangli,ngi long ki juki
Ngim tip jingsarong, ngim tip jingbishni
Ngim tip ka spah, nigm tip burom
Ngi suk ngi kmen junom.

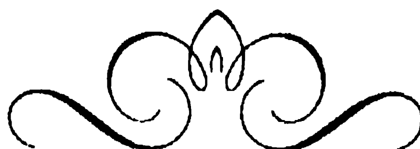
Jngoh biang ko para ri
Nongsor ha la ryngngi
Ki im pahuh ha la ka mon
Jingsuk ha ki kam don

Jingshun, jingbishni, sarong hangamei
Jingtuh, jinglute, jingïap ba shyrkhei
Kine baroh,ki sdang naei
Ki sdang na la rympei

Jingsuk kaba shisha, ym lah ban shem ïa ka
Haba ka mon ha ngi kam don
Jingsngewrit ban pyni.

Mano ban sngewlem, mano ban syrpai
Mano ban pyni ïa ki khun jong ngi
Lawei ka ri ka shong ha ngi
Jingsuk kan btin lynti.

Nongsor, Nongkyndong, jingsuk ngi donkam
Akor, ka hok, burom kaba tam
Jingsuk kan mih ha la ka sngi.
Sha ki longdien jong ngi.

Rai Kloi

Jingim ki briew ha pyrthei
Long tang ka iing shongbasa
Ka por ka sor ngi pynsep ei
Hynrei ngim tip jingim lawei.

Hato phi la ju pyrkhat
Ia la jingim ban leit shano?
Bun kin ong ngi im sohsat
Namar lawei kim lah pyrkhat.

Jingim jong nga hi nga la pynsepei
Bunsien nga leh ia ka bym dei
Hynrei mynta nga kyndit thret
Nga pyrkhat hangno sha ka lawei.

Mynta nga tip shano ngan leit
Hato phi pat phi lah mo ban rai?
Iing shongneh haneng lem bad U Trai
Ngan leit ynda pyrthei la wai.

Rai kloi ko lok shuwa ba Un wan
U Trai ki Trai ha ka burom bah
Hangta phim lehrain bad ki pop rynieng?
Ban ieng ha khmat U Blei pyrshah.

Jingim u Jisu

Ah! Ba ngan da pyrkhat
Ïa jingim U Trai ba bha
Hangta hi kynjri pop la bthat
Na dohnud ba pop jong nga.

Ah! ba ngan da kynmaw
Ïa jingshah ïap U Trai
U ïap namar ki pop ba khraw
Namar u briew, jingim u ai.

Jingim jong u, long nuksa ïa ngi
Kum ki khun jong u ha la ka sngi
Kumno ban kren, leh kam ba bha
Bad ban ïaineh bad u ha la ka rta.

Dei Ktien U Blei

Dei Ktien U Blei ba la iathuhlypa
Ia mynnor lawei bad ka mynta
Jingjia baroh ha ka pyrthei
La thoh lypa ha Ktien U Blei.

PEIT! sha ka pyrthei
Ka sheptieng ka kyiuh ba kam ngeit I'u Blei
KHMIH! Sha lade hi
Jingnoh mynsiem ka la jia ha ngi.
LEIT! Sha ka pyrthei
Ialap khubor jingpynim ei
DUWAI! Na bynta jong ki
La banbein pyniap ia jingim jong ki
Wat khuslai la iathuhlypa
Da sur bang kyntiew nam khlem wai
Ap khmih ia jingwan U Trai.

Jingim Bymjukut

Jingim lyngkot hangne ha pyrthei,
Jingim ba sniew bad ba Alhia
Jingim marwei ngi pynsepei,
Dohnud kyntang ngi pynjakhlia.

Shipor – arpor dohnud temple
Shipor – arpor shakri I'u Blei
Kita ki por kynmaw Bible
Kumta jingim ha ka pyrthei.

Ynda Soitan ïoh khring ïa ngi,
Ym kynmaw temple, ym kynmaw Blei
Ngi ïap ha ka pop kaba ijli
Ïa la ka dohnud ngi sop d'u dpei.

Haba ngi pang haba shitom,
Ngi kloi ban khot kyrpad Ah! Trai,
Hynrei haba ngi ngat ha pop
Kyrpad Ah! Blei ngi ju sngew lwai.

Tang kawei na ki ban jied mynta,
Ïa kaba sniew ne kaba bha
Baroh hi kein ngin jied kawei
Hynrei jingim ngi ju pynsepei.

Mynta kawei ngi dei ban lait
Dohnud ba pop ngi dei ban sait
Hangta jingim kan ym man dkut
Ka lynti bad jingim kaba bymjukut.

I Kong Rikyntilang Kharkongor i dei i Assistant Lecturer (Khasi Dept.) ha St. Anthony's Higher Secondary School, Shillong, Meghalaya. I long ruh iwei na ki dkhot jong ka All India Poetess Association.

• Dor: ₹ 50/-